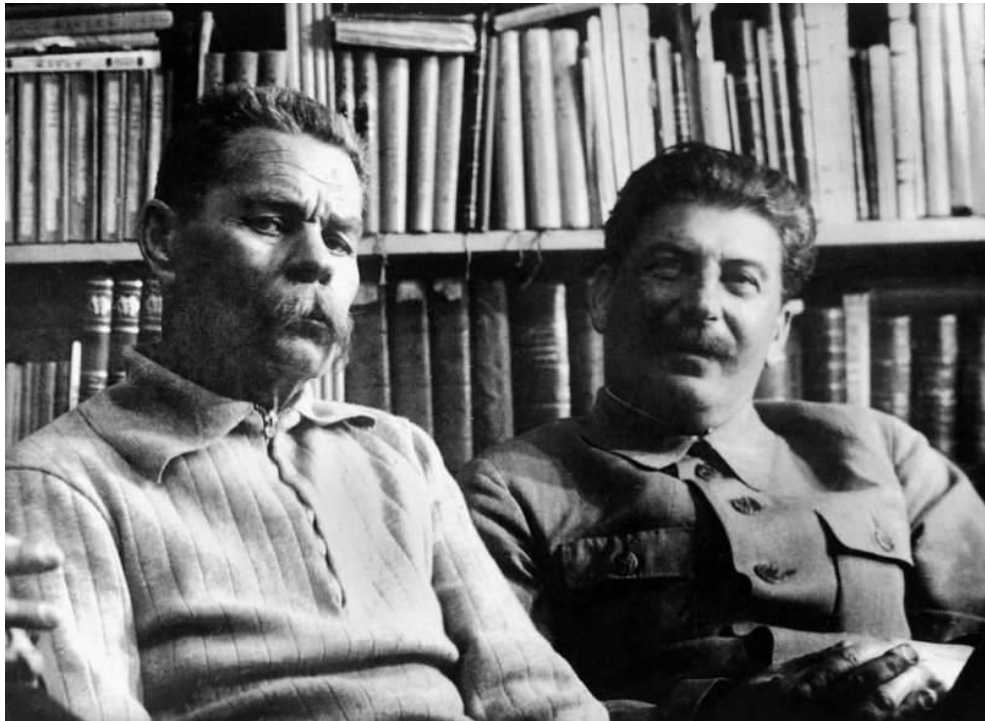

Diskusija o umetnosti sa sovjetskim intelektualcima, Staljin (1946.)

Fadejev: (generalni sekretar Sindikata pisaca od 1946. do 1954.). Druže Staljine, došli smo kod vas po savet. Mnogi misle da su naša književnost i umetnost dospeli u ćorsokak i nisu sigurni kako dalje da ih razvijaju. Danas se bioskopima prikazuju filmovi gde se heroj beskrajno bori sa neprijateljem i gde ljudska krv teče kao reka. Svuda se prikazuju nedostaci i poteškoće. Ljudi su umorni od borbe i krvi. Želimo vaš savet kako da projektujemo drugačiji život u našim delima: budući život, gde neće biti krvi i sile, gde su bezbrojne poteškoće sa kojima se naša država suočava odsutne. Jednom rečju, došlo je vreme da se pripoveda o srećnoj, vedrijoj budućnosti.

Staljin: Glavna stvar nedostaje u vašem rezonovanju. Marksističko-lenjinistička analiza zadatka nedostaje. A to je ono što život donosi pred književne radnike i umetnike. Petar I je otvorio prozor u Evropu. Ali nakon 1917. godine, imperijalisti su ga zazidali iz straha da će se socijalizam proširiti u njihovim zemljama. Pre Velikog otadžbinskog rata, putem radija, filmova, novina i časopisa, pred svetom su nas predstavljali kao severne varvare sa krvavim noževima u zubima. Tako su prikazivali diktaturu proletarijata. Naše su ljude prikazivali obučene u otrcane košulje, kako piju votku iz samovara. Odjednom su ta zaostala Rusija i ti primitivni pećinski ljudi – kako su predstavljeni od trane svetske buržoazije – porazili dve velike svetske sile: fašističku Nemačku i imperijalistički Japan, pred kojima je ceo svet drhtao. Danas svet želi da zna ko su ti ljudi sposobni za takva herojska dela, koji su spasili čovečanstvo. Čovečanstvo su spasili jednostavni sovjetski ljudi, koji su bez ikakve buke u najtežim situacijama sproveli industrijalizaciju i kolektivizaciju. Učvrstili su odbrambeni sistem i po cenu sopstvenih života pod vođstvom komunista uništili neprijatelja. Samo u prvih šest meseci rata više od 500.000 komunista poginulo je na frontu, a sveukupno više od tri miliona. Bili su najbolji među nama – plemeniti, posvećeni i nesebični borci za socijalizam, za sreću svog naroda. Sada nam nedostaju. Da su živi mnogi naši problemi bili bi rešeni. Glavni zadatak

današnjih kreativnih sovjetskih intelektualaca jeste da u svojim delima odraze sve aspekte ovog jednostavnog sovjetskog čoveka, da otkriju i pokažu najbolje osobine njegovog karaktera. Danas je ovo opšta linija za razvoj književnosti i umetnosti.

Zašto nam je drag književni junak Pavel Korčagin u knjizi Nikolaja Ostrovskog „Kako se kalio čelik“? Upravo zbog njegove bezgranične posvećenosti revoluciji, narodu, socijalizmu i nesebičnosti.

Umetnička slika velikog pilota našeg vremena Valerija Čkalova u filmu je u velikoj meri doprinela obuci hiljada neustrašivih sovjetskih sokolova – slavnih boraca iz Velikog otadžbinskog rata. Sergej Lukonim, pukovnik tenkista iz filma „Mladić iz našeg grada“ – prepoznatljiviji je junak hiljada tenkista.

Neophodno je nastaviti sa ovom tradicijom. Stvorite takve književne heroje, borce komunizma s kojima bi se sovjetski ljudi identifikovali i koje bi imitirali.

Pitanje: Šta su po vašem mišljenju glavni nedostaci u radu savremenih sovjetskih pisaca, dramatičara i filmskih reditelja?

Staljin: Nažalost, izuzetno suštinski. U novije vreme se opaža opasna tendencija u velikom broju književnih dela koja su nastala pod štetnim uticajem trulog Zapada i aktivnošću stranih obaveštajnih službi. Na stranicama sovjetskih književnih časopisa često se nalaze dela gde su sovjetski ljudi, graditelji komunizma prikazani komično i patetično. Pozitivni junak se ismeva i aplaudira se inferiornosti ispred svega stranog i kosmopolitskog – karakteristično za naše političke otpatke. Na pozorišnom repertoaru su sovjetske predstave potisnute od strane sramotnih predstava stranih buržoaskih autora. U filmovima dominiraju sitne teme i iskrivljuje se herojska istorija hrabrog ruskog naroda.

Pitanje: Koliko su ideološki opasne avangardne tendencije u muzici i apstraktne škole u umetnosti i skulpturi?

Staljin: Danas se pod krinkom inovacije u sovjetskoj muzici i apstrakcije slikarstva indukuje formalizam. Povremeno se može čuti pitanje „da li je potrebno da se veliki ljudi poput boljševika i lenjinista bave tako sitnim stvarima i troše vreme na kritiku apstraktnog slikarstva i formalizma?“. U ovom pitanju se jasno uočava nerazumevanje uloge ideološke sabotaže protiv naše zemlje, a posebno protiv naše omladine.

Upravo uz njihovu pomoć se napada socijalistički realizam u umetnosti i književnosti. Nemoguće je to učiniti otvoreno. U takozvanom apstraktnom slikarstvu nema pravih lica koje bi ljudi mogli i voleli da imitiraju u borbi za sreću svojih naroda, za komunizam i put napretka. Te portrete zamenjuje apstraktni misticizam koji zamagljuje pitanje socijalističke klasne borbe protiv kapitalizma. Koliko je samo nas, tokom rata, odlazilo spomenicima Minjinu i Požarskom da nam usade osećanje pobeđe? Ali, na šta nas može inspirisati bista uvrnutog gvožđa koja predstavlja „inovaciju“ kao umetnost? Na šta nas može inspirisati apstraktna slika?

To je razlog zašto američki finansijski magnati propagiraju modernizam, plaćajući ogromne autorske naknade koje veliki majstori realizma možda nikada neće videti.

U takozvanoj zapadnoj popularnoj muzici, u takozvanim formalističkim tendencijama, postoji temeljna ideja klasne borbe. Ova muzika, ako se tako može nazvati, nastala je iz sekte “šejkera” – plesa koji ljude podstiče na ekstazu, trans i čini ih divljim životinjama spremnim za bilo kakvu divlju

akciju. Ova vrsta muzike kreira se uz pomoć psihijataru kako bi se uticalo na mozak i psihologiju ljudi. To je jedna vrsta muzičkog narkotika pod čijim uticajem čovek ne može da misli na sveže ideje i pretvara se u krdo. Beskorisno je pozivati takve ljude na revoluciju, na izgradnju komunizma. Kao što vidite muzika se takođe može boriti.

Godine 1944. imao sam priliku da pročitam uputstvo koje je napisao oficir britanske obaveštajne službe, sa naslovom: „Kako koristiti formalističku muziku za korumpiranje neprijateljske vojske”.

Pitanje: Šta konkretno predstavljaju subverzivne aktivnosti agenata strane obaveštajne službe u sferi umetnosti i književnosti?

Staljin: Kada govorimo o budućem razvoju sovjetske umetnosti i književnosti, mora se uzeti u obzir da se one razvijaju u tajnom ratu bez presedana, ratu koji protiv svih nas i naše umetnosti i književnosti vode svetski imperijalistički krugovi. Posao stranih agenata u našoj zemlji jeste prodor u sovjetske organizacije koje se bave kulturom, u redakcije glavnih novina i časopisa, kako bi stekli odlučujući uticaj na repertoar pozorišta i filmova i objavljivanje beletristike i poezije. Da se na svaki način zaustavi objavljivanje revolucionarnih dela koja bude patriotizam i vode sovjetski narod ka stvaranju komunizma. Oni podržavaju i objavljuju dela u kojima se propoveda neuspeh komunizma. Oni su ekstatični u svojoj podršci i propagandi kapitalističkog načina proizvodnje i buržoaskog načina života.

Istovremeno se od stranih agenata traži da popularišu u umetnosti i književnosti osećanja pesimizma, dekadencije i demoralizacije.

Jedan popularni američki senator rekao je: “Ako bismo uspeli da prikažemo boljševičkoj Rusiji naše horor filmove verovatno bismo uspeli da uništimo komunističku izgradnju”. Nije Lav Tolstoj tek tako govorio da su umetnost i književnost snažni oblici indoktrinacije. Moramo ozbiljno porazmisliti o tome ko nas i šta inspiriše uz pomoć književnosti i umetnosti, kako bismo zaustavili ideološku subverziju. Moramo shvatiti i prihvatiti da je kultura jedan od sastavnih delova društvene ideologije, klase, i da se koristi za zaštitu interesa vladajuće klase. Za nas je to zaštita interesa radničke klase, diktature proletarijata.

Ne postoji apolitična umetnost. Ne postoje, i ne mogu biti „slobodni“ umetnici, pisci, pesnici, dramatičari, reditelji i novinari, koji stoje iznad društva. Takvi nikome ne trebaju. Takvi ljudi ne postoje i ne mogu postojati.

Onima koji ne žele da služe sovjetskom narodu kao rezultat starih tradicija kontrarevolucionarne buržoazije ili su neprijateljski raspoloženi prema snazi radničke klase koja je posvećena služenju sovjetskom narodu, dajemo dozvolu da napuste zemlju i ostanu u inostranstvu. Neka se uvere u značenje „slobodne kreativnosti“ u zloglasnom buržoaskom društvu, gde se sve može kupiti i prodati, a kreativna inteligencija u potpunosti zavisi od novčane podrške finansijskih magnata u njihovim kreativnim poduhvatima.

Nažalost, prijatelji, zbog nedostatka vremena moramo završiti diskusiju. Nadam se da sam u određenoj meri odgovorio na sva vaša pitanja. Mislim da je stav SKP (b) i sovjetske vlade o pitanju daljeg razvoja sovjetske literature svima jasan.